

SPECIFICKÉ FORMY KULTURNÍHO TURISMU

ÚVOD DO PŘEDMĚTU

- **SPECIFICKÉ FORMY KULTURNÍHO TURISMU**
- **povinně volitelný, profilující základ**
- **13 přednáška + 13 seminář**
- **3 kredity**
- **zápočet**
- **ústní rozprava, docházka na semináře (75 %), aktivní přístup**
- **PhDr. Radmila Dluhošová, Ph. D.**

ÚVOD DO PŘEDMĚTU

- Kulturní turismus a jeho specifické formy
- Paměťové instituce, instalované objekty a jejich potenciál v kulturním turismu
- CzechTourism, cestovní kanceláře a agentury
- Církevní/náboženský a poutní turismus
- Kastelologický turismus
- Urbánní a rurální turismus
- Industriální a montánní turismus
- Hudební, literární a filmový turismus
- Militární turismus a historické rekonstrukce; temný turismus
- Turismu se zaměřením na gastronomii a kulinární dědictví
- Tematické turistické stezky se zaměřením na kulturní dědictví
- Kulturní přehlídky, festivaly a programy

LITERATURA

POVINNÁ

- KESNER, Ladislav – MORAVEC, Ivo – NOVOTNÝ, Radek – ŠKODOVÁ-PARMOVÁ, Dagmar, *Management kulturního cestovního ruchu*, Praha 2008.
- KOTÍKOVÁ, Halina, *Nové trendy v nabídce cestovního ruchu*, Praha 2013.
- GÚČÍK, Marián, *Kultúra a cestovný ruch*, Banská Bystrica 2001.
- VITÁKOVÁ, Marie, *Využití kulturních a přírodních památek pro cestovní ruch*, Praha 2007.
- ZELENKA, Josef – PÁSKOVÁ, Martina, *Výkladový slovník cestovního ruchu*, PRAHA 2012.

DOPORUČENÁ

- BRYCH, Vladimír (ed.). *Muzea pro všechny (Příručka k fyzické a smyslové dostupnosti muzeí)*. Praha 2003.
- JOHNOVÁ, Radka, *Marketing kulturního dědictví a umění*, PRAHA 2008.

STUDIJNÍ POMŮCKY

- VANÍČEK, Jiří, *Kulturní turismus*, OPAVA 2015.

ÚVOD

Všeobecná deklarace lidských práv schválená a vyhlášena Valným shromážděním Organizace spojených národů 10. prosince 1948 v článku 24 uvádí, že

„Everyone has the right to rest and leisure, including reasonable limitation of working hours and periodic holidays with pay.“

„Každý má právo na odpočinek a na zotavení, zejména také na rozumné vymezení pracovních hodin a na pravidelnou placenou dovolenou.“

- turismus
 - oblíbená celosvětová volnočasová aktivita, důležitá součást života většiny lidí
 - jedno z nejrychleji rostoucích odvětví
 - týká se milionů lidí, mnoha odvětví národních ekonomik téměř kterékoli země
 - důležitý zdroj příjmů & pracovních příležitostí
 - ovlivňuje jak národní, tak i osobní život všech zúčastněných
- Manilská deklarace o světovém cestovním ruchu (1980) – turismus má *„přímé účinky na sociální, kulturní, vzdělávací a ekonomický sektor národních společností a na jejich mezinárodní vztahy“*

TURISMUS

- činnost osob cestujících a pobývajících v místech mimo své obvyklé prostředí po dobu delší než 24 hodin a kratší než jeden rok, především za účelem trávení volného času, zábavy a služebních cest. (Definice podle *UNWTO* – *United Nations World Tourism Organization*)
- dočasný přesun do destinací mimo běžný domov a pracoviště & činnosti realizované během pobytu
- společenský jev zahrnující
 - aktivity turistů
 - budování a provozování zařízení se službami pro turisty
 - aktivity osob, které tyto služby nabízejí a zajišťují
 - aktivity spojené s využíváním, rozvojem a ochranou přírodních a kulturně historických zdrojů
- z ekonomického hlediska
 - národohospodářské odvětví zabývající se cestováním, ubytováním, stravováním & dalšími službami
 - významná součást národní i světové ekonomiky → dotýká se všech oblastí národního života
 - důležitý pro hospodářství každé země, v mnoha nejdůležitější (nebo téměř jediný) zdroj příjmů
- slovo *turista* poprvé použito v roce 1772, *turismus* v roce 1811

ZÁKLADNÍ TERMINOLOGIE

- mezinárodní turismus – příjezdový turismus (*incoming*) & výjezdový turismus (*outgoing*)
- domácí turismus (*domestic*)
- výlet
- prodloužený víkend (*short-break*)
- incentivní zájezd
- fam trip
- turistická destinace
- resort
- turistický produkt – zájezd, dovolená, package
- základní služby, doplňkové služby
- sezóna/hlavní sezóna, mimosezóna
- turistická atraktivity (*tourist attractions*)
 - přírodní – příroda, přírodní podmínky & přírodní úkazy
 - společenské – historické & kulturní objekty
 - nehmotné – kulturní, sportovní, společenské & další události, genius loci, životní styl

ZÁKLADNÍ TERMINOLOGIE

- **hlavní odvětví turismu**
 - dopravní služby
 - ubytovací služby
 - stravovací služby
 - zařízení pro volný čas a zábavu
 - zprostředkovatelské služby cestovních kanceláří a agentur a průvodců
 - turistické organizace (uvádějí produkty na trh, sledují kvalitu a rozvoj turistických regionů)
- **klasifikace**
 - **druhy** – podle podmínek, ve kterých se uskutečňuje (klasifikace dle vnějších faktorů) – místo realizace, délka pobytu, počet účastníků, způsob zabezpečení, věk účastníků...
 - **formy** – podle motivu účasti / charakteru trávení volného času
 - mnohostranný charakter turismu → dosud nebyla vypracována jed-notná klasifikace → **typy**

PŘÍČINY ROZVOJE TURISMU

- **ekonomický & sociální pokrok**

- vyšší reálné příjmy → vyšší disponibilní příjmy
- vyšší vzdělání
- delší placená dovolená
- rozvoj turistické infrastruktury (doprava, turistická zařízení)
- dobrý zdravotní stav
- touha cestovat

x

- omezení týkající se cestování

podíl obyvatelstva na turismu patří k důležitým měřítkům životní úrovně dané země

POZITIVA TURISMU

- nové pracovní příležitosti
- vyšší zaměstnanost (zejména v odvětví služeb)
- zvýšení péče o místní přírodní a kulturní dědictví
- zachování a obnova kulturních památek
- ochrana přírodních památek, vznik národních a přírodních parků
- údržba lesů, útesů a pláží
- rozvoj pocitu hrdosti na místní přírodní a kulturní bohatství
- zvýšení poptávky po místních výrobcích a produktech
- zdroj příjmů → zlepšení životní úrovně místních obyvatel
- zdroj investic → údržba a posílení místní infrastruktury a služeb, zlepšení dostupnosti, údržba a obnova památek, zlepšení celkové kvality životního prostředí

NEGATIVA TURISMU

- overturismus
- poškozování životního prostředí – hluk, přelidnění, znečištění
- zpoždění na letištích
- dopravní zácpy
- nekontrolovaná výstavba hotelů, restaurací, kempů
- poškozování přírody – lov ohrožených zvířat a ryb, narušování přirozeného habitatu zvířat, devastace vegetace, zvýšená spotřeba vody, vyšší množství zplodin
- větší množství odpadů
- graffiti na starobylých památkách, jejich poškozování či krádeže
- reálné nebezpečí degradace a přílišné komercializace tradic → zničení autenticity
- zvýšení ceny nemovitostí, zboží a služeb
- sezónní charakter turismu, špatné pracovní podmínky → negativní dopady na kvalitu služeb

NOVÉ TRENDY V TURISMU

- masový turismus → odpovědný & ekologický, tzv. udržitelný turismus
- více krátkodobých dovolených (často zahraničních), druhé & třetí dovolené
- vzdělávací, venkovské, aktivní, adrenalinové, exotické & all-inclusive dovolené
- růst poptávky po kvalitním produktu
- niche market dovolené
- demografické změny (cestování tzv. *grey panthers*)
- růst bohatství
- internetový prodej
- rostoucí informovanost
- dovolená – základní potřeba, „nutnost“

BARIÉRY

- politická, sociální & kulturní situace země
 - ekonomická recese
 - přírodní katastrofy (tsunami, povodně, zemětřesení)
 - teroristické útoky
 - epidemie covid-19
 - osobní situace jednotlivců
 - čas k dispozici na cestu
 - předpokládané náklady
 - požadavky na bezpečnost
 - politická situace doma i v cílové destinaci
- kontinuální změny v rámci dlouhodobějších trendů trávení volného času
- dlouhodobé prognózy předpokládají setrvalý růst turismu → obtížně predikovatelný ↑

KRITÉRIA PŘI VÝBĚRU DESTINACE

- bezpečnost
- cena
- podnebí
- přírodní & historická atraktivita
- vzdálenost destinace
- pokrmy & nápoje
- setkání s novými lidmi
- zábava, sportovní možnosti, zábavné možnosti pro děti
- jazyk
- životní náklady

TYPY TURISMU

- kulturní / kulturně poznávací – poznávání historie, kultury, tradic, náboženství, způsobu života...
- rekreační – regenerace a reprodukce fyzických a psychických sil člověka, aktivní i pasivní odpočinek; jeho význam stoupá zejména v souvislosti se zhoršujícím se životním prostředím
- zdravotně orientovaný – léčba nemocí a rekonvalescence ALE i prevence a relaxace
- lázeňský – zdravotně-preventivní a léčebné činnosti pod lékařským dohledem; existence přírodního léčebného zdroje; moderní trend – kondiční, preventivně-zdravotní a wellness pobyty
- sportovně orientovaný – pasivní / aktivní účast na sportovních akcích / aktivitách / činnostech
- dobrodružný – realizace tzv. adrenalinových sportů
- přírodní / přírodně poznávací – krajina, útvary, zvláštnosti, chráněná území, člověkem vytvořená prostředí, poznávání zvířat v divoké přírodě, cesty za zvláštními přírodními úkazy
- vzdělávací – vzdělávací programy / kurzy
- profesně orientovaný
- udržitelný (*sustainable / slow*) – zodpovědné cestování
- pobytový
- lidé se často řídí více než jedním motivem → kombinace různých typů

KULTURNÍ TURISMUS

- klíčový motiv – seznámení s historií, architekturou & kulturou, poznávání **kulturního dědictví**
 - výsledek materiální & duchovní činnosti členů určité kultury
 - vytvořeno předchozími generacemi, uchovávané současnou & předávané budoucím
 - vše, co člověk vytvořil, co mělo vliv na rozvoj společnosti, co má kulturní a památkovou hodnotu

dvě základní skupiny kulturního dědictví

- **hmotné kulturní dědictví**
 - movité kulturní dědictví – obrazy, sochy, mince, rukopisy atd.
 - nemovité kulturní dědictví – památky, archeologická naleziště, národní a historické památníky, kostely, mosty atd.
 - podmořské kulturní dědictví – vraky lodí, podvodní ruiny a města
- **nehmotné kulturní dědictví**
 - jazyk, ústní tradice
 - hudba, písně, tanec
 - společenské hodnoty, zvyky, praktiky, rituály a slavnostní události
 - vědomosti a zkušenosti
 - řemesla a tradiční řemeslné dovednosti

ZPŮSOBY OCHRANY KULTURNÍHO DĚDICTVÍ

Ústřední seznam kulturních památek ČR vedený Národním památkovým ústavem

- cca 40 000 nemovitých kulturních památek, z nich cca 300 národní kulturní památky
- aktuální počet movitých kulturních památek není znám, evidenční počet cca 100 000, 26 jsou národní kulturní památky
- individuální ochrana – vybraná movitá či nemovitá památka
 - kulturní památka
 - národní kulturní památka
- územní ochrana – celková plocha
 - památková rezervace (nejčastěji historická jádra měst)
 - památková zóna
- K ochraně může být dále vymezeno ochranné pásmo – může být omezena či zakázána určitá činnostk

KULTURNÍ PAMÁTKA

- Ministerstvo kultury
- nemovitě, movité & jejich soubory
- významné doklady historického vývoje, životního způsobu & prostředí společnosti
- vykazují historickou, uměleckou, vědeckou, technickou hodnotu
- mají přímý vztah k významným osobnostem & historickým událostem
- historické památky dělíme podle uměleckých slohů, místa vzniku, druhu, povahy, významu & účelu
 - architektonické
 - profánní (hrady, zámky, paláce, domy, tvrze, městská architektura, vojenské památky)
 - sakrální (chrámy, katedrály, kláštery, kostely, kaple, rotundy, synagogy, hřbitovy)
 - sochy, sousoší, kašny a drobná kamenická díla
 - lidová architektura
 - technické památky

NÁRODNÍ KULTURNÍ PAMÁTKA

- Vláda České republiky, nařízení ve sbírce zákonů; nejvýznamnější součást kulturního bohatství
- jednotlivé stavby, areály, movité předměty, jejich soubory
- nejstarší – archeologické naleziště Dolní Věstonice včetně souboru nálezů z období kultury lovců mamutů, hradiště a keltské oppidum Závist
- středověké – Karlův most, Anežský klášter, hrad Pernštejn, soubor gotických soch z období krásného slohu v Českých zemích
- novověké – zámek Opočno nebo Vila Tugendhat v Brně, hotel a televizní vysílač na Ještědu
- největší zastoupení – hrady, zámky, kostely & kláštery
- památky lidové architektury – Fojtství ve Velkých Karlovicích, Dlaskův statek v Dolánkách
- dopravní památky – koněspřežka České Budějovice – Linec, empírový řetězový most v Stádlci
- průmyslové památky – čistírna odpadních vod v Praze-Bubenči, areál dolu Hlubina, koksovny a vysokých pecí Vítkovických železáren
- pomníky & památníky – pomník sv. Václava v Praze, Královské pole s pomníkem Přemysla Oráče ve Stadicích, Památník vyhlazení Lidic
- movité (26) – korunovační klenoty, relikviář sv. Maura, zlomek latinského překladu Dalimilovy kroniky, Třebechovický betlém, železniční motorový vůz Slovenská strela (Kopřivnice)

PAMÁTKOVÁ REZERVACE

- Vláda České republiky, nařízení ve sbírce zákonů; nejvýznamnější součást kulturního bohatství
- uceleně dochované území se souborem nemovitých památek, případně archeologických nálezů
- kompaktní historická zástavba, kompaktní půdorys & nenarušená urbanistická struktura
- dochované fasády většiny staveb, vnitřní prostorové řešení v co největší autenticitě
- důležitá součást – zachovaná veřejná prostranství, výtvarné doplňky, historické zahrady & parky, drobná architektura apod.
- zejména historická jádra měst (např. Praha, Český Krumlov, Telč, Kutná Hora)

PAMÁTKOVÁ ZÓNA

- Ministerstvo kultury
- území sídelního útvaru (historické prostředí) s menším podílem kulturních památek
- dobře dochovaný půdorys, obvykle i hmotová skladba zástavby ALE architektonicky méně ucelená (méně kulturních památek, případně mohly být v minulosti narušeny rozsáhlejším rušivým zásahem)
- vyhlašovány i v současnosti
- Městské PZ – nejvíce středověká městská jádra, ale i renesanční města horní (Horní Blatná), barokní & klasicistní (Nový Bor, Jablonec nad Nisou), lázeňská (Karlovy Vary, Luhačovice), průmyslové celky (Vítkovice, Přívoz), čtvrti nájemních bytů (Vršovice, Žižkov, Smíchov), obytné & vilové čtvrti z 20. století (Ořechovka), dělnické kolonie (Brumov), výjimečně poválečná sídliště (Poruba – sorela)
- Vesnické PZ – sepětí s místním přírodním prostředím ovlivňujícím stavební materiály, podobu zástavby, architektonické detaily → jednotlivé PZ jsou velmi rozdílné
 - mohutné patrové roubené & polohrázděné domy na západě a severu Čech
 - zděné dvorce selského baroka v jižních Čechách
 - hliněné domy na jižní Moravě
 - skromné roubenky na Valašsku, v Podkrkonoší, méně bohaté části středních Čech
- Rozdíl mezi vesnickými PR & PZ někdy menší než v případě měst, koncentrace cenných staveb může být téměř stejná

PAMÁTKOVÁ ZÓNA

- památky často tvoří nedílný celek s okolní krajinou → krajinné PZ – nejstarší 1992 bojiště bitvy u Slavkova & Lednicko-valtický areál
- podoba krajiny byla podstatně ovlivněna vědomou činností člověka – tím se liší od chráněných krajinných území, kde je prioritou ochrana přírody nepoznamenané lidskou činností
- chráněné primárně pro své kulturní hodnoty
 - významná poutní místa (Římovsko, Libějovicko-Lomecko)
 - architektonicky komponované krajiny s cestami, alejemi a souvisejícími stavbami (Novohradsko, Chudenicko)
 - kulturní krajina dokládající vývoj zemědělského hospodaření vč. rybníčných soustav (Zahrádecko)
 - oblasti s pozůstatky hornické činnosti (Jáchymov, Krupka)
 - krajiny memoriální – připomínka významné bitvy (bojiště u Hradce Králové, Slavkova, Chlumce)

PLOŠNĚ CHRÁNĚNÉ URBANISTICKÉ CELKY

- **cca šest set**

- 39 městských památkových rezervací
- 61 vesnických památkových rezervací
- devět archeologických památkových rezervací
- 255 městských památkových zón
- 215 vesnických památkových zón
- 25 krajinných památkových zón
- specifické památkové rezervace
 - komponovaný areál na Kuksu – unikátní barokní lázeňský & duchovní areál včetně Braunova betléma (jedinečná sochařská rezervace v plenéru)
 - technická památková rezervace Stará Huť v Josefovském údolí u Olomučan (Adamov)
 - památkové rezervace vybraných částí měst s lázeňskou kulturní krajinou (Františkovy Lázně, Cheb, Karlovy Vary, Mariánské Lázně, Valeč)

V evropském kontextu je tento způsob a rozsah ochrany dochovaného dědictví jedinečný

KULTURNÍ DĚDICTVÍ A UNESCO

- zdroj evropské kolektivní paměti, nástroj historického & vědeckého studia
- nejvyšší stupeň atraktivity
- není obnovitelné → mělo být co nejúčinněji zachováno
- *Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví* (1972)
- *Úmluva o zachování nemateriálního kulturního dědictví* (2003)
nelze ho uchovat ve fyzické podobě, ale pouze zažít → v současném globalizovaném světě ohroženo zánikem
- *Úmluva o ochraně archeologického dědictví Evropy* (1992)
- Seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO – památky výjimečné univerzální hodnoty z hlediska historie
- 2024 – 1.223 památek, 952 kulturních, 231 přírodních a 40 smíšeného charakteru, ve 168 státech světa; Itálie – 60 zápisů
- **Itálie** (60), **Čína** (59), **Německo** (54), **Francie** (53), **Španělsko** (50), **Indie** (43), **Mexiko** (36), **Spojené království** (35), **Ruská federace** (32), **Írán** (28)
- Česká republika – 17 památek – vzhledem k rozloze země velmi vysoký počet
- další naše kulturní památky jsou na tzv. Indikativním seznamu

PAMÁTKY UNESCO V ČR

- **Historické jádro Prahy** (1992), zápis rozšířen 2010 o areál zámeckého parku v Průhonicích
- **Historické jádro Českého Krumlova** (1992) – intaktně dochované středověké centrum v meandrech Vltavy & Latrán s gotickým hradem a renesančním & barokním zámekem
- **Historické jádro Telče** (1992) – středověké město s vodním opevněním, městské domy na náměstí s renesančními & barokními frontami, pozdně gotický zámek v renesanční přestavbě
- **Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře** (1994) – Jan Blažej Santini-Aichel
- **Historické jádro Kutné Hory s kostelem sv. Barbory a katedrálou Nanebevzetí Panny Marie v Sedlci** (1995) – středověké královské horní město, vrcholně gotický kostel sv. Barbory, cisterciácký chrám v Sedlci opravený Janem Blažejem Santinim-Aichlem
- **Kulturní krajina Lednice-Valtice** (1996) – 200 km², 17.-20. století na panství Liechtensteinů, barokní Valtice, klasicistní & novogotická Lednice, množství klasicistních & romantických staveb
- **Zahrady a zámek v Kroměříži** (1998) – barokní arcibiskupský zámek, Podzámecká & Květná zahrada
- **Vesnice Holašovice** (1998) – celistvé historické jádro se středověkým založením, soubor zděných staveb z 18.-19. století; jihočeské selské baroko
- **Zámek v Litomyšli** (1999) – renesanční zámek s arkádovým nádvořím, hospodářské stavby
- **Sloup Nejsvětější Trojice v Olomouci** (2000) – barokní památník morových epidemií s vnitřní kaplí & početnou skupinou soch

PAMÁTKY UNESCO V ČR

- **Vila Tugendhat v Brně** (2001) – funkcionalistická architektura, vysoká kvalita materiálů, moderní stavební postupy & konstrukční principy, těsná vazba na přilehlou zahradu, Mies van der Rohe
- **Židovská čtvrť a bazilika sv. Prokopa v Třebíči** (2003) – židovská čtvrť, židovský hřbitov & kostel sv. Prokopa, příklad dlouhodobé koexistence dvou kultur, 2018 rozšířen o areál zámku Třebíč (původně benediktinský klášter)
- **Národní hřebčín Kladruby nad Labem** (2019) – hřebčín, kmenové stádo ceremoniálních běloušů (starokladrubák), okolní pastviny, umělé vodní kanály, komunikace lemované alejemi
- **Hornická krajina Erzgebirge/Krušnohoří** (2019) – montánní krajina, těžba a zpracování rud; podzemní & nadzemní památky; Jáchymov, Abertamy – Boží Dar – Horní Blatná, Krupka, Mědník, Rudá věž smrti (+ 17 Sasko)
- **Slavná lázeňská města Evropy** (2021) – 11 měst v 7 evropských zemích, lázně kolem pramenů minerálních vod, doklad mezinárodní evropské lázeňské kultury; lázeňské domy, zřídelní pavilony, pitné haly, kolonády, společenské domy, kasina, divadla, parky, zahrady, promenády, sportoviště
- **Původní bukové lesy Karpat a dalších oblastí Evropy** (2007 – Slovensko, Ukrajina; 2011 – Německo; 2017) – zachovalé bučiny v různých oblastech Evropy; 2021 – **Jizerskohorské bučiny** (27 km²), 94 lokalit v 18 státech
- **Žatec a krajina žateckého chmele** (2023) – první chmelařská krajina na světě, 700 letá tradice pěstování & zpracování žateckého poloraného červeňáku; krajina s tradičními chmelnicemi & vesnicemi, historické centrum Žatce s jeho průmyslovou čtvrtí z 19. století – stavby sloužící při zpracování chmele (sušení, balení, certifikace, skladování), historické dopravní sítě (silnice, železnice, řeka Ohře & další vodní toky)

NEHMOTNÉ PAMÁTKY UNESCO V ČR

- **Verbuňk** – improvizální mužský lidový tanec ze Slovácka (2005)
- **Masopustní průvody s maskami na Hlinecku** – pravděpodobně předkřesťanská tradice, která měla zajistit dobrou úrodu, plodnost a přivítat jaro (2010)
- **Sokolnictví** – tradiční způsob lovu s pomocí dravých ptáků, společně s dalšími zeměmi (2010)
- **Jízda králů** – lidová slavnost ze Slovácka (2011)
- **Loutkářství** – zapsáno společně se Slovenskem (2016)
- **Modrotisk** – textilní tiskařská technika zapsaná společně se Slovenskem, Německem, Rakouskem a Maďarskem (2018)
- **Ruční výroba vánočních ozdob z foukaných skleněných perel** – tradiční krkonošská výroba vánočních ozdob (2020)
- **Vorařství** – způsob dopravování dřeva plavením po vodním toku, zapsáno společně s Polskem, Lotyšskem, Německem, Rakouskem a Španělskem (2022)

INDIKATIVNÍ SEZNAM UNESCO

- zápis na národním *Indikativním seznamu* (*tentative list, liste indicative*) – podmínka nominace
- památka musí být na *Indikativním seznamu* nejméně rok před předložením návrhu na jeho zápis do reprezentativního *Seznamu*
- podmínka – památka celistvě uchovaná, světově výjimečné hodnoty, autentická, **chráněna zákonem**
- Ministerstvo kultury na národní *Indikativní seznam* zařadila například:
 - Kostel Nejsvětějšího Srdce Páně Praha
 - Vila Adolfa Loose Praha
 - Braunův Betlém u Kuksu
 - Horský hotel a televizní vysílač Ještěd
 - Hrad Karlštejn
 - Ruční papírna Velké Losiny
 - Lázně Luhačovice
 - Památky Velké Moravy – Slovanské hradiště v Mikulčicích a kostel sv. Margity Antiochijské v Kopčanech
 - Pevnost Terezín
 - Slavonice

DĚKUJI ZA POZORNOST